

Miljødirektoratet
Att:
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Høring - tiltak for å bevare flatøstersbestander i Norge

1. Innledning

Fiskeridirektoratet har mottatt rapport fra Havforskningsinstituttet hvor det anbefales at det iverksettes tiltak for å bevare flatøsters i 6 utpekte lokasjoner med østersbunn som vurderes som særlig viktige. Lokasjonene er 1) Haugavågen 2) Hafrsfjorden 3) Ostretjønn 4) Dolsvågkilen 5) Arnevig og 6) Langesand. Bevaringsbehovene er ulik i de nevnte lokasjonene og tiltakene som anbefales varierer fra områdevern til regulering av uttak og overvåkning.

Nærings- og fiskeridepartementet har fastsatt forbud mot høsting av flatøsters i deler av Sørlandsleia som ligger mellom Løvøybrua, Fantoddsundbrua og Strømsundbrua, jf. forskrift 2. oktober 2012 nr. 1489 om forbud mot høsting av flatøsters i deler av Sørlandsleia i Arendal kommune. Forskriften er også publisert som j-melding 168- 2012. Høsteforbudet i forskriften omfatter også lokaliteten Langesand. Havforskningsinstituttet anbefaler at denne lokaliteten totalfredes.

Fiskerimyndighetene har kun myndighet til å verne flatøstersen ved å regulere selve høstingen av flatøsters, slik vi har gjort i Langesand, eller ved å regulere annen fiskeri- og høsteaktivitet som kan skade flatøstersbestanden. Dersom man skal frede en lokalitet for å verne flatøstersen mot andre risikofaktorer, eksempelvis ulike former for ferdsel eller utbygging, er man avhengig av andre myndigheters virkemiddelapparat. Lokaliteten Langesand vil derfor ikke bli vurdert i denne høringen. Det ligger til miljømyndighetene å vurdere vern mot andre aktiviteter enn høsting.

Fiskeridirektoratet ber om at eventuelle kommentarer til forslagene i denne høringen sendes til Fiskeridirektoratet innen 2. september 2025. Høringssvar sendes til postmottak@fiskeridir.no. Innspillene Fiskeridirektoratet mottar vil bli inkludert og vurdert i det endelige reguleringsforslaget som sendes til Nærings- og fiskeridepartementet.

2. Kort om flatøsters

Den europeiske flatøstersen (*Ostrea edulis*) forekommer naturlig i Norge, i motsetning til stillehavsøstersen som er en invaderende art. Flatøstersen har en levetid på opptil 20 år, men blir vanligvis mellom 8-10 år. Den lever fastvokst til underlaget som vanligvis vil være stein eller muslingskall fra like under fjæremålet til et par meters dyp. Flatøstersen er en varmekjær art som trenger vanntemperaturer mellom 16-18 grader for å kjønnsmodne. Den finnes derfor i områder hvor vannet er varmt nok om sommeren, typisk i poller. Flatøsters er en sårbar art som er sterkt redusert i det meste av artens utbredelsesområde i Europa grunnet overhøsting, miljøendringer og parasittsykdom. De siste dokumenterte sykdomsfrie bestandene finnes i Sverige og Norge.

Det mangler data når det gjelder populasjonsstørrelse i Norge, og evt. bestandsnedgang eller bestandsøkning. Kartleggingen fra Havforskningsinstituttet tyder imidlertid på at flatøstersbestanden har en positiv utvikling i mange områder langs kysten av Sør-Norge. Samtidig er bestanden redusert i mange områder langs vestkysten, hvor det tidligere var sterke bestander som ble høstet, og hvor det var mange dyrkeanlegg. I norsk rødliste for arter er imidlertid flatøsters i Norge kategorisert som livskraftig. Vi mangler en fullstendig oversikt over uttaket, men det er ingen informasjon som tilsier at flatøsters høstes i annet enn små mengder.

Pr. i dag er flatøsters en uregulert art. Flatøstersen befinner seg imidlertid på privat grunn. Det er antatt at en rett til å høste denne skjellarten krever samtykke fra grunneier.

3. Vurdering av tiltak på de ulike lokasjonene

Bevaringsbehovene er ulik i lokasjonene med østersbunn som Havforskningsinstituttet vurderer som særlig viktige, og tiltakene som anbefales varierer fra områdevern til regulering av uttak og overvåkning.

I det følgende gjengis Havforskningsinstituttets anbefaling om bevaringstiltak knyttet til lokalitetene hvor det avdekket mer eller mindre tette forekomster av flatøsters, og Fiskeridirektoratets vurdering av disse anbefalingene.

3.1 Haugavågen (Karmøy)

Haugavågen er en 0.5 kvadratkilometer stor poll som er godt skjermet og er forbundet med sjøen utenfor via et S-formet innløp. Det er mye østers i hele dette området, men forekomstene er tette inne i pollen. Haugavågen har den tetteste flatøstersbestanden vi har registrert i Norge, med flere årsklasser representert. Østersbunn med denne tettheten og utbredelse er unik i europeisk skala. Det er mulig at den særlig tette bestanden inne i selve Haugavågen fungerer som en donorbestand som sprer larver ut over et større område.

Havforskningsinstituttet presiserer at denne lokaliteten fremstår som mest unik av de 5 lokasjonene som vurderes, grunnet de tette forekomstene. Når det gjelder tiltak skriver

instituttet: «Vi foreslår en habitatsfredning med høsteforbud innenfor innløpet til Haugavågen. Noen grunneiere i området har høstet små mengder østers til eget bruk. Hvis dette skal fortsette bør det etableres en hensiktsmessig regulering»

Det foreligger ingen opplysninger som tilsier at det foregår en jevnlig høsting av flatøstersen i Haugavågen med fare for overbeskatning. Det har imidlertid vært rapportert om hendelser i Rogaland hvor betydelige mengder flatøsters har blitt fjernet. På bakgrunn av lokasjonens unike karakter og sårbarhet, foreslår Fiskeridirektoratet et høsteforbud som et føre var tiltak, men med et unntak for grunneiere som gis adgang til å høste flatøsters til eget forbruk.

Fiskeridirektoratet har ikke grunnlag for å fastsette noen mere detaljert regulering av høstetadgangen. Fiskeridirektoratet legger til grunn at grunneierne er bevisst lokasjonens unike karakter, og at man passer på å ikke overbeskatte lokasjonen. Vi ber imidlertid om høringsinstansenes syn på om det bør fastsettes en grense («bag-limit») på antall østers pr. grunneier for en periode og på hva denne begrensningen i så fall bør være.

3.2 Hafrsfjord

Hafrsfjord er om lag 12 kvadratkilometer stor med en 2-300 meter åpning mot kystvann, og forholdene i fjorden fremstår som best mulige for flatøsters. Havforskningsinstituttet skriver: «Det er flatøsters i hele området, generelt tettest på 1-2 meters dyp. Østersen er gjennomgående i svært god kondisjon. Det er observert flere årsklasser og mye småskjell (1-2 års)... Tettheten av skjell i fjorden varierer fra 0-1 skjell per kvadratmeter til over 10 per kvadratmeter... Hafrsfjord vil trolig tåle en viss høsting. Vi foreslår at det utarbeides en modell for eventuell høsting (rotasjonsregler, bag limit) og vurdering av høsteforbud i noen områder, for å sikre at deler av bestanden får opprettholde høy tetthet og optimale forhold for gyting.»

Havforskningsinstituttet har ikke funnet grunnlag for å gi råd om hvor mye flatøsters som kan høstes i området innenfor bærekraftige rammer. Fiskeridirektoratet har følgelig ikke grunnlag for å foreslå en detaljert regulering av høstetadgangen i form av rotasjonsregler og «bag limit». Hva en «bag limit» skal være vil også avhenge av hvor mange som høster av denne arten i området.

Vi anser det heller ikke hensiktsmessig med et forbud mot høsting, slik som foreslått i Haugavågen. Lokasjonen er ikke like unik som Haugavågen. Det er heller ikke påvist genetiske forskjeller mellom flatøsters i Hafrsfjord og flatøsters i Haugavågen. Videre uttaler Havforskningsinstituttet at Hafrsfjord trolig vil tåle en viss høsting, og vi har ingen opplysninger om at det er jevnlig høsting og overbeskatning av flatøstersen i området. Det har vært rapportert om enkelthendelser i Rogaland hvor betydelige mengder flatøsters har blitt fjernet, og et forbud mot høsting vil i alle fall gi et vern mot at lovlydige aktører tar ut store mengder. Det vil imidlertid være vanskelig å håndheve et forbud mot ikke lovlydige aktører.

Ut fra disse vurderingene vil Fiskeridirektoratet ikke foreslå en regulering av høsting av flatøsters i Hafrsfjord.

3.3 Ostretjønn

Ostretjønn er en poll som ikke har direkte kontakt med sjøen utenfor. Sjøvannet plasker over en terskel når det er høyvann og pålandsvind. Dette gjør at utskifting av vann og tilførsel av organismer utenfra er begrenset. Pollen har tidligere vært drevet som en yngelpoll for flatøsters. Anlegget henger fremdeles i pollen, men har ligget brakk siden 1990-tallet. Det fungerer imidlertid som et substrat for store mengder østers. Det er mye østers også på steiner og berg i pollen og det er rev-dannelse med opptil 50 østers per kvadratkilometer. En ny studie av genetikk hos europeisk flatøsters viser at flatøsters fra Ostretjønn er unik. Havforskningsinstituttet skriver: «Vi anbefaler at denne lokaliteten fredes på grunn av den unike bestanden og at habitatet er sårbart med redusert vannutskifting og liten biologisk utveksling med utenforliggende områder».

Fiskeridirektoratet har som nevnt ikke myndighet til å verne en lokalitet mot all aktivitet som kan skade flatøstersbestanden. Fiskeridirektoratet kan kun regulere høsting av flatøsters og annen høsteaktivitet. Fiskeridirektoratet foreslår å ikke fastsette et forbud mot å høste flatøsters i Ostretjønn, da vi ikke har noen opplysninger som tyder på at det skjer en beskatning av denne østersbestanden. Fiskeridirektoratet oppfatter det slik at en stor del av østersen vokser på selve dyrkingsanlegget som er ute av drift. Et spørsmål om vern av østersen, som hører inn under miljømyndighetene, må ses i sammenheng med spørsmålet om hvor vidt det er planer for å fjerne anlegget.

3.4 Dolsvågkilen

Dolsvågkilen har en grunn tidevannsstrøm med skjellbunn. Området med skjellbunn er begrenset til tidevannsstrømmen og representerer et lite og avgrenset område. Strømmen har hatt en svært tett bestand av stillehavsøsters og måtte ryddes fordi stillehavsøstersen bygget rev som skapte problemer for båter som skulle inn. Flatøstersen ligger tett og enkeltvis, med 10-25 per kvadratmeter. Når det gjelder tiltak skriver Havforskningsinstituttet: «På grunn av den begrensede størrelsen og allerede innblanding av stillehavsøsters anses ikke dette området som like viktig som øvrige habitat. Høsting i området bør imidlertid begrenses til stillehavsøsters. Jevnlig overvåking vil være en fordel.»

Fiskeridirektoratet foreslår å ikke fastsette noen regulering av høsteadgangen i dette området. Vi har ingen opplysninger om at flatøstersen i området blir beskattet og Havforskningsinstituttet påpeker at området ikke er like viktig som øvrige habitat.

3.5 Arnevig- Kalvelfjorden

Flere lokaliteter i dette området har østersbunn. Utenfor elveutløpet ved Østre Kaldvell ligger en tett skjellbank. Fiskeridirektoratet er kjent med at østersen i området har vært høstet av bedriften Sørskjell AS etter et sirkulært prinsipp som går ut på at det settes ut substrat for yngelpåslag, drives videre dyrking av undermåls østers og høsting/fjerning av stillehavsøsters.

Havforskningsinstituttet skiver: «Vi har synfart området flere ganger. Modellen til Sørskjell fungerer, og vi vurderer driften som bærekraftig. Østersbestanden trenger ikke fredning i dagens situasjon, men kan inkluderes i en overvåkningsplan.»

På bakgrunn av rådet fra Havforskningsinstituttet foreslår Fiskeridirektoratet å ikke fastsette noen regulering av høstegradgangen i dette området.

4. Forslag til regulering

Oppsummert vil reguleringsforslaget innebære at flatøstersen vernes mot høsting i to områder. I sørlandsleia er det allerede et forbud mot høsting, og dette vernet suppleres av et høsteforbud i Haugavågen for andre enn grunneiere.

Vi overlater til miljømyndighetene å vurdere spørsmålet om totalfredning av lokasjoner. Vi vil også presisere at vern mot noen risikofaktorer også vil fordre aktive bidrag fra organisasjoner og lokalbefolkning. For eksempel å plukke stillehavsøsters som har spredt seg kraftig i Oslofjorden og på Sørlandet og kan true habitat for flatøsters.

Fiskeridirektoratet foreslår at forskrift av 2. oktober 2012 nr. 1489 om forbud mot høsting av flatøsters i deler av Sørlandsleia i Arendal kommune oppheves og at reguleringen i denne forskriften og den foreslåtte reguleringen av høsting i Haugavågen samles i en felles forskrift.

Forslag til forskrift:

Forskrift om forbud mot høsting av flatøsters

Fastsatt av Nærings- og fiskeridepartementet ... med hjemmel i lov av 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) §§ 16 og 22:

§ 1 Forbud mot høsting

Det er forbudt å høste flatøsters (*Ostrea edulis* L.) i følgende områder:

1. I den delen av Sørlandsleia som ligger mellom Løvøybrua (N 58° 31,562' Ø 08° 54,186'), Fantoddsundbrua (N58° 33,203 Ø 08° 58,059'), og Strømsundbrua (N 58° 33,029' Ø 08° 58,433').
2. I Haugavågen innenfor en rett linje mellom N 59°22.007' Ø 5°14.625' og N 59°22.010' Ø 5°14.642'

Uten hinder av forbudet i første ledd kan grunneiere høste flatøsters til eget bruk.

§ 2 Overtredelsesgebyr

Mottakerliste:

Agder Fylkeskommune	Postboks 788 Stoa	4809	ARENDAL
Arendal Kommune	Postboks 123	4891	Grimstad
Asgjerd Synnøve Widvey Haugen	Vikshålandvegen 74	4262	AVALDSNES
Brynhild Kjellaug Stange Osmundsen	Stangevegen 32	4260	TORVASTAD
Christen William Landenes Hausken	Landanesvegen 60	4262	AVALDSNES
Frode Vikshåland	Vikshålandvegen 62	4262	AVALDSNES
Grimstad kommune	Postboks 123	4891	GRIMSTAD
Havforskningsinstituttet	Postboks 1870	5817	BERGEN
	Nordnes		
Irene Kvåle Landenes	Landanesvegen 74	4262	AVALDSNES
John Stange	Torvastadvegen 202	4260	TORVASTAD
Judith Karin Visnes Taraldsvik	Øvrabøvegen 135	4260	TORVASTAD
Karmøy kommune	Rådhuset	4250	KOPERVIK
Knut Wegner Selsaas	Stangevegen 11	4260	TORVASTAD
Lillesand kommune	Postboks 23	4791	LILLESAND
Marit Kristin Kalstø	Landevegen 65	4262	AVALDSNES
Mattilsynet	Felles Postmottak	2381	BRUMUNDDAL
Miljødirektoratet	Postboks 5672	7485	TRONDHEIM
	Torgarden		
Norges Fiskarlag	Postboks 1233	7462	TRONDHEIM
	Torgarden		
Norges Fritids og Småfiskerforbund	v/Lars Kongsvik	5243	FANA
Norges Kystfiskarlag	Postboks 97	8380	RAMBERG
Norges Miljøvernforbund	Postboks 593	5806	BERGEN
Norges naturvernforbund	Grensen 9b	0159	OSLO
Nærings- og Fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep	0032	OSLO
Odd Inge Vikshåland	Vikshålandvegen 90	4262	AVALDSNES
Olaf Andreas Jacobsen	Torvastadvegen 154	4260	TORVASTAD
Pelagisk Forening/Pelagisk Servicekontor AS	Slottsgaten 3	5003	BERGEN
Per Eirik Krossgått Widvey	Vikshålandvegen 89	4262	AVALDSNES
Per Olav Stange	Postboks 216	4296	ÅKREHAMN
Rakel Marie Fiskaaen	Stenervegen 35	4260	TORVASTAD
Rogaland fylkeskommune	Postboks 130	4001	STAVANGER
Sjømat Norge	Postboks 5471	0305	OSLO
	Majorstuen		
Sokndal Kommune	Gamleveien 20	4380	Hauge I Dalane
Sola Kommune	Postboks 99	4097	Sola
Statsforvaltaren i Rogaland	Postboks 59 Sentrum	4001	STAVANGER
Statsforvalteren i Agder			
Stavanger kommune	Kultur og byutvikling	4068	STAVANGER
Sørskjell As	Arnevigveien 32	4887	Grimstad
Trond Vikshåland	Hyldalvegen 15	4260	TORVASTAD
Øystein Brekke	Torvastadvegen 127	4260	TORVASTAD
Øystein Hole	Torvastadvegen 94	4262	AVALDSNES

